

ผนวก ข

บทสัมภาษณ์

นายสมบุญ วัฒนพรมงคล

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 9 อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

- คำถาม : ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : การนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้ย่อมเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยเราสามารถที่จะร่วมประชุมเพื่อหาสาเหตุของการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชน แล้วนำมาแก้ไขเยียวยาได้อย่างถูกต้องตรงกับสาเหตุของการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชน ส่วนประโยชน์ที่จะได้แก่ผู้เสียหายนั้น คือ ผู้เสียหายย่อมได้รับการเยียวยาซึ่งต่างจากกระบวนการยุติธรรมปกติที่ไม่ได้มุ่งเน้นถึงตัวผู้เสียหาย การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนย่อมมีผลกระทบต่อชุมชน ชุมชนได้รับความรู้สึกที่ถูกกระทำโดยปัจเจกชนต่อชุมชน ในการประชุมกลุ่มเยาวชนผู้แทนชุมชนจะได้รับทราบถึงการประชุมแล้วว่า ผู้เสียหายก็ดี เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดก็ดี จะกลับตัวเป็นคนดีได้ สังคมก็จะกลับมีความเป็นปกติสุข จึงน่าจะประโยชน์ทั้งกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชน
- คำถาม : ท่านคิดว่าการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์ จะส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : การประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์ย่อมมีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนแน่นอน เพราะว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนตามปกตินั้นมุ่งที่จะแก้ไขเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ไม่เคยมุ่งที่จะแก้ไขเยียวยาต่อผู้เสียหายหรือชุมชนมาก่อน ถ้ากระบวนการนี้ได้มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเยียวยาเชิงสมานฉันท์ ชุมชนซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนหรือผู้เสียหายย่อมให้ข้อคิดในการแก้ไขเยียวยาทั้งเด็กและเยาวชน ผู้เสียหาย และชุมชนได้มีผลปฏิบัติอย่างจริงจัง และสามารถแก้ไขได้มากกว่าใช้กระบวนการยุติธรรมอาญาปกติ ซึ่งมุ่งเน้นแต่ในเรื่องผลของการที่จะแก้ไขเยียวยาเฉพาะเด็กเท่านั้น ถ้าให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้ชุมชนได้รับรู้และร่วมแก้ไขเด็กและ

ร่วมแก้ไขชุมชนได้อย่างจริงจังมากกว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนปกติ

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้จะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : การนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนย่อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเมื่อประชุมแล้วได้ข้อมูลในการแก้ไขเยาวชนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายได้รับการแก้ไข ชุมชนได้รับการแก้ไข จากนั้นข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อมาสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบย่อมมีข้อมูลในเรื่องสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน มีข้อมูลการแก้ไขเยาวชนให้แก่ผู้เสียหาย มีข้อมูลที่ชุมชนร่วมคิดว่าจะทำอย่างไรให้ชุมชนอยู่ด้วยความปกติสุข เป็นข้อมูลให้ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบสามารถแก้ไขเยาวชนได้อย่างจริงจังทั้งระบบ ในระบบของฝ่ายผู้กระทำผิด ผู้เสียหายและชุมชน จะมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิมแน่นอน จากเดิมคำพิพากษามุ่งเน้นที่จะแก้ไขเยาวชนและลงโทษเด็กผู้กระทำผิดเท่านั้น โดยที่ฟังข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากกรมพินิจฯ ในการสืบเสาะข้อเท็จจริง แต่ไม่ได้มีการประชุมหาข้อมูลในตัวเด็กเอง ข้อมูลจากผู้เสียหายและชุมชนเข้ามาร่วมพิจารณาแล้วหามาตรการที่เหมาะสม สุดท้ายจึงจะพิพากษา

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วจะลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : เมื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับการสืบค้นหาสาเหตุการกระทำผิดและดำเนินการแก้ไขเยาวชนบำบัดฟื้นฟูเด็กนั้นอย่างถูกวิธี จะทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ เมื่อไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำจำนวนคดีก็จะลดลง เพราะว่าจากสถิติปัจจุบันเท่าที่ทราบมาสถิติเด็กที่กระทำผิดซ้ำกว่า 20% ถ้าเราสามารถแก้ไขเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ หาสาเหตุและแก้ไขมิให้เด็กไปกระทำผิดซ้ำได้ ปริมาณคดีและสถิติคดีย่อมต้องลดลงแน่นอน ขณะที่ผมรับราชการเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ไปตรวจราชการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งปรากฏว่าปริมาณสถิติคดีที่เด็กกระทำผิดซ้ำของศาลดังกล่าวลดลงจากเดิม 3% เหลือ 1% เศษ จะทำให้ปริมาณคดีที่เด็กกระทำผิดซ้ำน้อยลง ก็จะมีผลไปยังคดีปกติก็จะน้อยลง เป็นผลต่อเนื่องไป

- คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดจะได้ผลดีกว่าใช้ในคดีที่ผู้ใหญ่กระทำความผิดหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : การประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์ที่จริงใช้ได้ทั้งสำหรับเด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ แต่ในความคิดของผมเรานำมาใช้สำหรับคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดจะคุ้มค่าและมีประโยชน์มากกว่า มีผลดีกว่า เนื่องจากเด็กและเยาวชนโดยสภาพในตัวเองยังขาดวุฒิภาวะ การกระทำความผิดอาจจะผิดพลาดไปเพราะการที่ยังไม่มีวุฒิภาวะและได้รับการอบรมมายังไม่สมบูรณ์แบบ เด็กและเยาวชนนั้นยังต้องอยู่ในสังคมอีกยาวไกล แต่ถ้ากระบวนการนี้มาใช้กับผู้ใหญ่ก็ย่อมมีประโยชน์บ้างในบางคดี โดยผู้ใหญ่บางคนวุฒิภาวะสมบูรณ์แล้ว การกระทำความผิดถ้ากระทำความผิดโดยเจตนา การแก้ไขผู้ใหญ่ที่วุฒิภาวะสมบูรณ์เต็มที่แล้วจะแก้ไขได้ยาก ผู้ใหญ่เมื่อผิดพลาดแล้วระยะเวลาที่อยู่ในสังคมจะน้อยกว่าเด็ก ดังนั้น การประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์ที่ใช้ในคดีที่เด็กกระทำความผิดจะมีผลดีกว่าใช้ในคดีที่ผู้ใหญ่กระทำความผิด
- คำถาม : ท่านมีนโยบายในการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลในสมัยที่ท่านเป็นผู้บริหารอย่างไร
- คำตอบ : ขณะที่ผมเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางนั้น ผมได้นำกระบวนการทศน์ใหม่มาใช้ กระบวนการทศน์ใหม่ ก็คือ เริ่มต้นด้วยการประชุมกลุ่มเยียวยา (Healing Conferencing) ซึ่งเป็นการประชุมเพื่อหาสาเหตุของการกระทำความผิด เป็นกระบวนการที่เมื่อทราบสาเหตุการกระทำความผิดก็จะมีการเยียวยา มีการขอโทษผู้เสียหาย มีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม เมื่อได้ผลการประชุมแล้วก็จะให้ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบพิจารณาว่าจะพิพากษาตามผลของการประชุมกลุ่มเยียวยาหรือไม่ กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้มุ่งเน้นที่จะเยียวยา คู่ความและสังคมหรือชุมชนให้อยู่ด้วยความสมานฉันท์ ด้วยความสงบสุข นี่คือนโยบายที่ผมนำกระบวนการทศน์มาใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และขอเพิ่มเติมตรงนี้ด้วยว่า วิธีการนี้เมื่อการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์แล้ว บางครั้งไม่จำเป็นต้องพิพากษา ผมยังยืนยันว่า ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 95 ในการที่จะนำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปดำเนินการตามผลการประชุมกลุ่มเยียวยาถือว่าเด็กและเยาวชนผู้นั้นสามารถที่จะปฏิบัติตามผลการประชุมกลุ่มเยียวยาได้หรือไม่ ถ้าได้ศาลก็ค่อยพิพากษา ดีกว่าที่จะพิพากษาไปทันที ถ้าศาลพิพากษาลงโทษสถานเบา สังคมจะมองว่ากระบวนการนี้ล้มเหลวไม่สามารถแก้ไขเยียวยาเด็กได้จริง ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาเพราะผู้กระทำความผิดไม่คิดที่จะ

ปฏิบัติตามผลการประชุมกลุ่มเฝ้าเฝ้านี้ฉัน ฉันจึงขอฝากตรงนี้ว่า กระบวนทัศน์ที่ฉัน นำเสนอนั้นจะต้องบวกกับการที่เมื่อมีการประชุมกลุ่มเฝ้าเฝ้าแล้วต้องนำผลนั้นไป ปฏิบัติก่อน ไปปฏิบัติให้ได้ว่า เป็นไปตามนั้นหรือไม่จึงค่อยพิพากษา แต่ปัจจุบันนี้ ฉันอยู่ศาลอุทธรณ์เองปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่ดำเนินการตามมาตรา 95 เพราะบาง เรื่องพิพากษามาแล้ว บางทีในศาลอุทธรณ์แก้ไขได้ยากมากเพราะมักพ้นชั้นตอนที่ จะใช้มาตรา 95 มาแล้ว จึงฝากเป็นข้อคิดว่า เมื่ออยากจะทำกระบวนการนี้มาใช้ ต้องนำไปปฏิบัติ ไม่ใช่พอประชุมแล้วพิพากษามาตามผลการประชุมกลุ่มเฝ้าเฝ้าเช่น นี้ไม่สามารถแก้ไข การประชุมกลุ่มเฝ้าเฝ้าล้มเหลวแน่นอน

บทสัมภาษณ์

นายประกอบ สันเปสนันท์

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 2 อดีตรองอธิบดีผู้พิพากษา

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (ฝ่ายวิชาการ)

- คำถาม : ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มเฝ้าเฝ้าเชิงสมานฉันท์จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : ฉันเห็นว่า การประชุมกลุ่มเฝ้าเฝ้าเชิงสมานฉันท์เป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชนทั้งหมด เท่าที่ผ่านมาถ้าเด็กกระทำความผิด ศาล จะใช้วิธีส่งไปฝึกอบรม หรือหากจะให้ครอบครัวแก้ไขเด็กเองโดยไม่ส่งไปฝึกอบรม ซึ่ง ต้องมาคิดว่าควรจะมีวิธีการคุมประพฤติเด็กนี้อย่างไร แต่ถ้าหากมีการประชุมกลุ่ม เฝ้าเฝ้าเชิงสมานฉันท์ ขั้นตอนการประชุมมีหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ให้ เด็กสำนึกในการกระทำความผิด พอเด็กสำนึกผิดแล้วจะส่งผลไม่ให้เกิดกลับมากระทำ ผิดอีก ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้ผลดีมาก ในการประชุมกลุ่มเฝ้าเฝ้าเชิงสมานฉันท์ ส่วนใหญ่ คดีที่เข้าระบบนี้ เป็นคดีที่มีโอกาสจะให้เด็กได้รับการแก้ไขโดยครอบครัวในสังคม เดิม มิใช่การส่งเด็กไปฝึกอบรม ทั้งชุมชน ผู้เสียหาย และเด็กที่กระทำความผิดก็ร่วมกัน คิดแผนที่จะแก้ไขเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โดยทุกคนช่วยกันคิด ไม่ใช่ ผู้พิพากษาคิดอยู่เพียงคนเดียวเหมือนในอดีต คือ เด็กที่กระทำความผิดแล้วเข้าสู่ระบบ จะได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และมีทางปฏิบัติได้ เพราะว่าข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ จะควบคุมให้เด็กที่กระทำความผิดปฏิบัติ จะเกิดจากที่เด็กคนนั้นคิดเอง ผู้พิพากษา ผู้เสียหาย และชุมชนช่วยกันคิด แล้วกำหนดแนวทางเป็นข้อ ๆ ให้ปฏิบัติในระหว่างนี้

แล้วศาลจะนำแนวทางดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขในการสั่งคุมประพฤติต่อไป เมื่อเด็กปฏิบัติตามแผนไปได้ระยะหนึ่ง เชื่อได้ว่าโอกาสที่เด็กจะปฏิบัติตามแผนเป็นไปได้อย่างสูงและเด็กจะไม่ละเมิดเงื่อนไข เพราะเด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวด้วย ไม่ใช่ศาลเป็นผู้คิดเองแล้วไปบังคับกับเด็ก จึงไม่เป็นการยากลำบากที่เด็กจะปฏิบัติได้ ส่วนที่ผู้เสียหายและชุมชนช่วยคิดเพื่อให้คิดในสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะชุมชนจะทราบว่าชุมชนของตนเป็นอย่างไร ควรจะมีเงื่อนไขกับเด็กคนนี้อย่างไรบ้าง เพื่อให้เด็กคนนี้กลับตัวเป็นคนดี ชุมชนจะทราบดีกว่าผู้พิพากษาที่พิจารณาคดี เมื่อเด็กปฏิบัติตามกรอบไปได้ระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดเป็นเงื่อนไขแล้ว ในส่วนนี้เชื่อว่า เด็กจะกลับตัวเป็นคนดีได้ แม้ว่าในระยะแรกการปฏิบัติตามกรอบเงื่อนไขที่ส่งไปเด็กอาจจะรู้สึกขัดเขินบ้าง หรือว่ายุ่งยาก แต่พอปฏิบัติไปแล้วก็จะรู้สึกดี เนื่องจากเมื่อปฏิบัติไปแล้วชุมชนก็ให้ความสนใจ คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เด็กจะรู้สึกว่าไม่ถูกทอดทิ้ง ทุกคนให้ความสนใจ ให้ความสนใจตัวเขา ให้โอกาสเขาได้ แม้กระทั่งผู้เสียหายหากเคยผ่านระบบการประชุมกลุ่มเยียวยามาแล้ว ก็จะมีขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งอาจจะไม่มีทุกคดีก็ได้ อาจจะเป็นบางเรื่องบางคดี มีขั้นตอนที่เด็กรู้สึกสำนึกผิดแล้วเข้าไปกราบขอโทษผู้เสียหาย หรือว่ารู้สึกผิดจริง ๆ และแสดงออกโดยวิธีไหนก็ได้ ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าผู้กระทำผิดเป็นเด็กก็จะให้อภัย พอให้อภัยแล้วในการที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมหรือชุมชนนั้นต่อไปเป็นไปโดยสมานฉันท์ ไม่มีความเคียดแค้นต่อกัน ไม่มีการล้างแค้นซึ่งเป็นผลดีมาก ผู้เสียหายที่ผ่านระบบนี้จะได้รับการเยียวยาทางด้านจิตใจมากขึ้น เนื่องจากแต่เดิมระบบของศาล หากเป็นคดีอาญาที่สามารถจะยอมความกันได้ ศาลจะใช้วิธีการไกล่เกลี่ย โดยคำนึงถึงอย่างเดียวเรื่องการชดเชยทางด้านทรัพย์สิน ไม่ได้คำนึงถึงด้านจิตใจของผู้เสียหายเท่าใดนัก จึงเป็นการเยียวยาได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะมีใช้ว่าการที่ผู้เสียหายได้รับชดเชยทางด้านทรัพย์สินแล้วจะครอบคลุมความเสียหายทั้งหมด จิตใจก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะหากผู้เสียหายเป็นเยาวชนเหมือนกัน แล้วไม่มีการเยียวยาทางด้านจิตใจก็อาจมีการล้างแค้นขึ้นมาได้ แม้คดีนี้เสร็จแล้วแต่ก็ต้องทำอีกคดีหนึ่ง โดยฝ่ายผู้เสียหายจะกลับมาล้างแค้นฝ่ายเยาวชน เพราะฝ่ายผู้เสียหายเห็นว่า เยาวชนที่กระทำผิดต่อตนไม่ได้ถูกลงโทษตามที่ตนเห็นสมควร ผู้เสียหายก็จะมาล้างแค้นกันเอง ลงโทษกันเอง ในส่วนนี้จะแก้ไขได้และเป็นการเยียวยาทางด้านจิตใจด้วย

ส่วนชุมชนก็จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมาก เพราะว่าชุมชนที่มาช่วยกระบวนการในสังคมในการแก้ไขเยียวยาเด็ก เท่าที่ผ่านมาเหมือนกับเป็นเรื่องของศาลกับหน่วยงานของรัฐอย่างเดียว โดยชุมชนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง ถ้าหากนำชุมชนเข้ามาด้วย ชุมชนจะได้ประโยชน์ เพราะชุมชนจะรู้ฐานะและสถานะของเด็กและเยาวชนนั้น ชุมชนรู้ว่าปัญหาของชุมชนนั้นเป็นอย่างไร ถ้าหากส่งเด็กกลับชุมชนเพื่อแก้ไขโดยไม่ครอบครัวยกกับเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องให้ชุมชนคอยให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และดูแลเด็กและเยาวชน ชุมชนรู้ว่าเด็กในชุมชนต้องการได้รับการดูแลอย่างไร ชุมชนจะมาเสนอข้อเงื่อนไขที่จะให้เยาวชนปฏิบัติในการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์ได้มากกว่าคนอื่น เมื่อมีแผนให้เด็กปฏิบัติแล้ว ชุมชนสามารถที่จะคอยให้คำแนะนำหรือสามารถที่จะกำกับเด็กคนนี้ ช่วยบิตา มารดากับเด็กที่กระทำความผิดและรายงานต่อศาลได้ ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์อย่างมหาศาล คือ เป็นเรื่องที่ชุมชนจะได้รับคนดีกลับคืนสู่ชุมชน เพราะถ้าหากชุมชนร่วมกันแก้ไขให้เด็กคนนี้เป็นคนดีแล้ว ชุมชนก็จะได้รับคนดีคืนสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนอยู่อย่างสงบสุขได้ หากชุมชนใดมีเด็กที่ไม่ได้รับการแก้ไขอยู่ในชุมชนนั้นมาก ชุมชนก็จะไม่สงบสุข วิธีการนี้เพื่อให้ทุกชุมชนตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของชุมชน ไม่ว่าจะร่ำรวยเงินทอง สร้างรั้วกำแพงใหญ่โต บางคนอาจคิดว่าบ้านของตนร่ำรวยมีรั้วกำแพงที่แข็งแรง ขโมยเข้าไม่ได้ บุตรหลานย่อมปลอดภัยจากคนไม่ดีในชุมชนได้ ความคิดนี้เป็นความคิดที่ผิด เพราะเขาไม่สามารถอยู่ในบ้านเพียงอย่างเดียวได้ เขาต้องออกมานอกชุมชนด้วย หากชุมชนนั้นมีคนไม่ดีมาก สักวันหนึ่งบุตรหลานของเขาก็ต้องได้รับผลร้ายจากคนที่ไม่ดีในชุมชนนั้น โดยถูกเยาวชนที่เกเรทำร้ายเอาได้ สิ่งนี้ทำให้ทุกคนตระหนักมากขึ้นว่า ต้องเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องช่วยกัน

คำถาม : ท่านคิดว่าการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์จะส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์ส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างมาก เพราะว่า เด็กที่ผ่านกระบวนการนี้ไปแล้ว เนื่องจากในการประชุมมีการให้ผู้เสียหายเล่าถึงความเดือดร้อนทุกข์ทรมานของตนเองที่ได้รับจากการกระทำของเด็กคนนั้น หากเด็กคนนั้นมิได้กระทำความผิดโดยกมลสันดานก็จะเกิดความสำนึกผิดขึ้นมาว่า การกระทำของเขาที่เกิดจากความคึกคะนองหรือแค่ขาดความยั้งคิดทำให้ส่งผลกระทบหรือผลร้าย

ต่อผู้เสียหายมากมาย และมีผู้เสียหายเพียงคนเดียว แต่เกี่ยวพันถึงครอบครัว และบิดามารดาของจำเลยเองก็เดือดร้อน เมื่อบุตรถูกดำเนินคดี บิดามารดาต้องทนทุกข์ใจกินไม่ได้นอนไม่หลับ หากเด็กรักบิดามารดาของตนเอง เด็กก็จะมี ความกังวลใจในจุดนี้ด้วย ประกอบกับหลาย ๆ อย่างทำให้เด็กเกิดความสำนึกขึ้นมาได้ ซึ่งความสำนึกนี้จะเป็นตัวป้องกันมิให้เด็กกระทำความผิดซ้ำ อันเป็นผลดีกว่าวิธีการอื่น ๆ โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่ประเทศนิวซีแลนด์ มีผู้บอกว่า เมื่อนำวิธีการดังกล่าวมาใช้แล้วทำให้เด็กกลับมากระทำความผิดน้อยลง

ส่วนในด้านชุมชนจะทำให้ชุมชนไม่ผลักเด็กออกจากชุมชนโดยคอยช่วยเหลือกัน การผลักเด็กออกจากชุมชน คือ การไม่ยอมรับเพราะว่าเด็กคนนั้นเคยกระทำความผิดและถูกฟ้องคดีต่อศาลมาแล้ว เช่น อาจบอกบุตรหลานว่าอย่าไปคบกับเด็กคนนั้นเพราะเคยกระทำความผิดมาแล้ว และถูกศาลคุมประพฤติอยู่ เป็นต้น นี่คือการผลักเด็กโดย ไม่ยอมรับ พ่อเด็กที่เคยกระทำความผิดเดินผ่านหน้าบ้านก็บอกให้บุตรเข้าบ้านโดยพูดว่า คนไม่ดีเดินผ่านมาแล้ว เป็นการตอกย้ำความรู้สึกของเด็ก หากเด็กไม่ได้รับการยอมรับ และไม่มีผู้ใดเห็นคุณค่าของเด็ก เด็กก็จะกลับไปกระทำความผิดอีก เมื่อไม่มีผู้ใดสนใจ เด็กแล้ว เด็กก็ไม่สนใจความรู้สึกของคนอื่นเช่นกัน ถ้าเราให้ความรักแก่เด็ก เด็กก็จะสนใจความรู้สึกของเรา เหมือนชุมชนให้ความรักกับเด็กคนนั้น ไม่ผลักออกจากชุมชน ให้ความสนใจที่จะแก้ไขเขาแล้ว เด็กก็รู้สึกสนใจความรู้สึกของสังคมและชุมชน เขาจะไม่ทำอะไรที่เป็นผลร้ายต่อชุมชน สรุปว่าการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จะเป็นผลดีทั้งต่อเด็กที่กระทำความผิดและชุมชน

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้จะทำให้กระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ผมคิดว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม เพราะการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิง สมานฉันท์คำนึงความรู้สึกของผู้เสียหายมากขึ้น แต่เดิมสนใจแต่จำเลยว่าจะแก้ไข จำเลยอย่างไร ควรได้รับโทษขนาดไหน ถ้าเป็นเด็กและเยาวชนก็จะเน้นว่าจะแก้ไข เด็กคนนี้อย่างไร โดยลืมไปว่าผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหาย ไม่มีใครเหลียวแลเขา เลย นอกจากตอนนี้มีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมาดูแลบ้าง แต่ก็ไม่ได้ชัดเจน อะไรมากมาย แต่วิธีการนี้เป็นการเปลี่ยนวิธีดำเนินการจากที่เอาจำเลยเป็นศูนย์กลาง มาเป็นเอาผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เสียหายไม่มีความรู้สึกที่ไม่ดีกับ กระบวนการยุติธรรม เพราะที่ผ่านมาผู้เสียหายมองว่าเขาได้รับความเสียหายมาก

มาย ทำไมศาลไม่ลงโทษเยาวชนที่กระทำผิด แต่ผู้เสียหายไม่เข้าใจ โดยที่ผ่านมามีความคิดว่าถ้าเด็กกระทำผิดก็ต้องถูกลงโทษคล้ายกับผู้ใหญ่ แต่ความจริงไม่ใช่ เจตนาของกฎหมายวิธีพิจารณาคดีเยาวชนเน้นแก้ไขให้เด็กเป็นคนดี เพราะว่าเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า จะไปลงโทษจำคุกเหมือนผู้ใหญ่ไม่ได้ วิธีการที่จะแก้ไขได้เพียงระยะหนึ่งเท่านั้น ฝึกอบรมอย่างไรก็แล้วแต่ก็ได้เพียงอายุไม่เกิน 24 ปี เมื่ออายุครบ 24 ปี ต้องออกมาถ้าไม่จำคุก หากออกมาแล้วไม่สามารถแก้ไขให้เด็กหรือเยาวชนเป็นคนดีได้จริง เด็กก็จะกระทำผิดได้มากกว่าเดิม แต่หากใช้ระบบนี้แล้วผู้เสียหายจะเข้าใจกระบวนการยุติธรรมของศาลมากขึ้น มิได้เกิดอาการเคียดแค้น และการแก้ไขเด็กและเยาวชนจะเป็นระบบมากขึ้นตามที่กล่าวตอนแรกแล้ว วิธีการคิดมิใช่ศาลมานั่งคิดอยู่อย่างเดียวว่าจะแก้ไขเด็กคนนี้อย่างไร เพราะว่าบางครั้งการอ่านรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของสถานพินิจ ที่สืบเสาะมาก็ไม่สามารถครอบคลุมได้ทั้งหมด แต่การประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์จะทำให้เห็นถึงพื้นฐานของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วย การพูดจาต่าง ๆ จะบ่งบอกออกมา เมื่อได้เงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว ผมคิดว่าการแก้ไขเด็กจะเป็นระบบมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้หากศาลดำเนินการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์เอง ซึ่งในปัจจุบันศาลอาจดำเนินการเองหรือสั่งให้สถานพินิจ ดำเนินการก็ได้ สถานพินิจสามารถดำเนินการได้เพราะฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ไว้แล้ว ถ้าศาลดำเนินการเองก็จะมีผู้พิพากษาสมทบทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกประชุม ในส่วนนี้ผมคิดว่าผู้พิพากษาสมทบมาจากหลากหลาย หรือเรียกว่าทุกภาคส่วน ทั้งสตรีและบุรุษซึ่งทุกคนมีศักยภาพสูงมาก จึงน่าจะนำศักยภาพที่มีอยู่ของเขามาใช้ประโยชน์ในการที่จะแก้ไขเด็ก ผมคิดว่าถ้าทำอย่างจริงจัง ผู้พิพากษาสมทบเหล่านี้จะแสดงศักยภาพได้ดี ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กให้ดีขึ้น เมื่อให้ผู้พิพากษาสมทบมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกประชุม มาช่วยกันเป็นผู้กำกับให้เด็กปฏิบัติตามแผนต่าง ๆ เหมือนกับเป็นการสร้างผู้เชี่ยวชาญของศาลขึ้นมา ทำให้ผู้พิพากษาสมทรมีทักษะมากขึ้นในการที่จะนั่งพิจารณาคดีกับผู้พิพากษาบนบัลลังก์ เรียกว่าได้สัมผัสกับเด็กมากขึ้น รู้ตัวตนของเด็กมากขึ้น รู้แม้กระทั่งชุมชนต่าง ๆ เป็นอย่างไร และให้ข้อเสนอแนะต่อผู้พิพากษาอาชีพในการพิจารณาคดีได้มากขึ้นกว่าเดิม

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วจะลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้หรือไม่ เพียงใด

คำตอบ : ผมเชื่อว่าจะลดปริมาณคดีได้ ในประเทศนิวซีแลนด์บอกว่าเด็กที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (FGC) กลับมากระทำผิดซ้ำน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมโดยผู้พิพากษาสมทบ เช่น ตอนสมัยผมเป็นรองอธิบดี ฯ ก็พยายามให้มีการทดลองคุมประพฤติเด็กก่อนตัดสิน หมายความว่าเด็กทุกคนเมื่อผ่านมาถึงศาล คนที่สืบเสาะแล้วทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน คือ พนักงานคุมประพฤติของสถานพินิจฯ ศาลจะสัมผัสกับเด็กน้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาสมทบหรือผู้พิพากษาอาชีพ แต่การที่คุมประพฤติเด็กโดยให้รายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบก่อนตัดสิน ผู้พิพากษาสมทบจะสัมผัสกับเด็กมากขึ้น และมีศาลหนึ่งทดลองทำมาและเคยลองเก็บสถิติดูปรากฏว่า เด็กที่ผ่านกระบวนการคุมประพฤติโดยผู้พิพากษาสมทบกลับมากระทำผิดไม่ถึง 1% เพียงประมาณ 0.5% เท่านั้น การประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์น่าจะลดปริมาณคดีได้ คือ ลดคดีที่เด็กกระทำผิดซ้ำ เพราะคิดว่าเด็กที่ผ่านกระบวนการนี้แล้วเกิดการสำนึกแล้วน่าจะกระทำผิดซ้ำน้อยมาก ส่วนคดีใหม่ที่เด็กไม่เคยกระทำผิดเลยก็อาจเป็นไปได้ว่า ชุมชนโดยทุกคนตระหนักว่าเป็นหน้าที่ มิใช่ถือคติเดิมที่ว่า ธุระไม่ใช่ ชุมชนก็จะสนใจดูแลเด็กในชุมชนของตนมากขึ้น ก็สามารถลดปริมาณคดีได้แม้คดีใหม่ มิใช่เรื่องการทำผิดซ้ำเพียงอย่างเดียว เด็กในชุมชนนั้นอาจจะกระทำผิดน้อยลง หากชุมชนสนใจหรือใส่ใจที่จะดูแลเด็กในชุมชนของเขา

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดจะได้ผลดีกว่าใช้ในคดีที่ผู้ใหญ่กระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : การนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดน่าจะมีผลดีกว่าใช้ในคดีที่ผู้ใหญ่กระทำผิด เว้นแต่คดีผู้ใหญ่บางประเภท ถ้าจะนำไปใช้ในคดีที่ผู้ใหญ่กระทำผิดต้องจำแนกคดีให้ดี เด็กที่กระทำผิดก็ต้องจำแนกเหมือนกันว่า เด็กที่จะนำมาใช้วิธีการนี้ถ้าจะให้ได้ผลต้องเป็นเด็กที่กระทำผิดโดยมิใช่กมลสันดาน เด็กหมายถึงผู้ที่มีอายุยังไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์ ซึ่งทางแพทย์ทำการวิจัยแล้วว่าเด็กที่อายุนานี้ จิตใจหรือว่าฮอร์โมนทางเพศต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลง การคิดหรืออารมณ์ต่าง ๆ จะไม่สมบูรณ์เหมือนกับเด็กที่อายุเกินสิบแปดปีแล้ว การกระทำผิดต่าง ๆ เป็นไปได้สูง ตามสากลถืออายุนานี้เพราะวงการแพทย์ทำการวิจัยมาแล้ว ถ้าเด็กกระทำผิดด้วยอารมณ์ชั่ววูบต่าง ๆ ไม่ใช่นิสัยหรือสันดานของเขา การแก้ไขคิดว่ากระทำได้โดยง่าย เด็กโดยส่วนใหญ่แล้วการแสดงออกของเด็กก็คือ ต้องแสดงออกให้กลุ่มของตัวเองยอมรับ บางครั้งเด็กคนนี้ไม่มีความคิดที่จะ

กระทำผิด แต่ไม่มีทักษะในการปฏิเสธเพื่อน พวกนี้จะสำนึกได้ง่าย เรียกว่าหากถ้าเพื่อนชวนไปไหนโดยไปกันเป็นกลุ่ม ๆ ส่วนมากจะเห็นได้ว่าเด็กกระทำผิดเป็นกลุ่ม ๆ เพราะว่า ถ้าหากไม่ไปกับเขาด้วย กลุ่มนั้นหรือเพื่อนจะไม่ยอมรับตนเอง ก็จำต้องยอมไปกับเขาเพราะว่าไม่มีทักษะในการปฏิเสธ ในส่วนนี้คิดว่าถ้านำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้กับเด็กพวกนี้ก็จะแก้ไขได้ดีกว่า สำหรับในกรณีผู้ใหญ่ ถ้าหากว่าแยกแยะประเภทคดีได้ดีก็สามารถแก้ไขได้ เพราะบางคนไม่ได้ชั่วร้ายในการกระทำผิด เพียงแต่กระทำผิดเพราะว่าเศรษฐกิจบีบคั้น มีความจำเป็นต่าง ๆ บีบคั้นให้กระทำผิด ในส่วนนี้ก็สามารถนำกระบวนการนี้มาใช้แก้ไขได้ แต่อย่างไรก็ตามเปอร์เซ็นต์ที่จะได้ผลดีคิดว่าน่าจะเป็นเด็ก

คำถาม : ท่านมีนโยบายในการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลที่ท่านเคยเป็นผู้บริหารอย่างไร

คำตอบ : ตอนที่ผมเป็นรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผมรับผิดชอบในเรื่องนี้ตามที่อธิบดี ฯ มอบหมาย คือ ผลักดันนโยบายเรื่องการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้ ครั้งแรกหรือเริ่มแรกเดิมทีก็ออกรูปแบบเป็นการร่างระเบียบขึ้นมา เป็นแนวทางให้ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบปฏิบัติ เพื่อให้ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบมีที่อ้างอิงได้ว่าควรปฏิบัติขั้นตอนใดก่อนและหลัง หลังจากนั้นก็ศึกษาวิธีการประชุมว่า รูปแบบใดควรจะเหมาะสมในการที่จะให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้อำนวยความสะดวกประชุม พอศึกษารูปแบบที่เหมาะสมแล้วนำรูปแบบทั้งหมดไปอธิบายหรือบรรยายให้ผู้พิพากษาสมทบทั่วประเทศฟังว่า วิธีการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มีส่วนได้อย่างไร วิธีการทำอย่างไร เป็นการปูพื้นให้ผู้พิพากษาสมทบทั่วประเทศมีความรู้ด้านนี้ เพื่อที่จะศึกษาและนำมาปฏิบัติได้ต่อไป ซึ่งถือว่าได้กระทำไปจนครบทั่วประเทศ เพียงแต่ว่าคราวนั้นเป็นการบรรยายในหัวข้อกระบวนการทัศนใหม่ทั้งหมด ทำให้เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มีน้อย จึงไม่ละเอียดนัก แต่ก็ป็นเนื้อหาหลัก ๆ ที่คิดว่าผู้พิพากษาสมทบและผู้พิพากษาควรทราบว่า การประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์กระทำไปเพื่ออะไร มีประโยชน์อย่างไร และวิธีการกระทำอย่างไร เป็นการปูพื้น ถ้าหากคนสนใจก็สามารถศึกษาได้จากเอกสารต่าง ๆ โดยมีเอกสารแจกผมได้จัดทำเอกสารแจกในการอบรมสัมมนาของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนฯ ทั่วประเทศให้ไปศึกษาเพิ่มเติมได้ด้วย เหมือนกับเป็นการเริ่มต้น เพราะตรงจุดนั้นผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบยังไม่ทราบว่า วิธีการประชุมกลุ่ม

เยียวยาเชิงสมานฉันท์คืออะไร ทำอย่างไร เป็นการนํานโยบายให้มาสู่รูปธรรมจริง ๆ โดยให้ความรู้ก่อน แต่เป็นระยะเวลาอันสั้น เพราะมีเวลาน้อย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในส่วนนี้อยากให้สำนักงานศาลยุติธรรมช่วยผลักดันในการนำวิธีการประชุมกลุ่มเยียวยามาใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวก่อน คดีที่ผู้ใหญ่วินิจฉัยคดีค่อยขยายผลในคราวหลัง เพราะว่าศึกษาดูแล้วที่ต่างประเทศก็ค่อนข้างจะเน้นในทางคดีเด็ก ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าเขาทำกันมานานแล้ว ถ้าหากได้รับผลดีจึงค่อยขยายผล โดยให้สำนักงานศาลยุติธรรมผลักดันในส่วนนี้ให้เป็นรูปธรรมจริง ๆ เพราะถ้าพึ่งแต่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางผลักดันคนเดียวก็ไม่ค่อยเป็นผลนัก เพราะศาลเยาวชนและครอบครัวมีทั่วประเทศแล้ว เป็นภาระที่หนักมากของอธิบดี ฯ แล้วอีกอย่างหนึ่งที่ผมเป็นรองอธิบดี ฯ ทราบจากการพูดคุยกับผู้พิพากษาสมทบทั่วประเทศ จากการบรรยายและการซักถาม สอบถาม ข้อมูลต่าง ๆ จากผู้พิพากษาสมทบ สิ่งที่ผู้พิพากษาสมทบสงสัยอยู่มากเป็นประจำ และจะถามเป็นประจำว่า ถ้าผมไม่ได้เป็นอธิบดีแล้วเรื่องนี้จะดำเนินการต่อไปหรือไม่ ผู้พิพากษาสมทบมองว่า บางเรื่องที่ทำอยู่ดีมาก แต่พอเริ่มทำคล่องตัวโดยต้องใช้เวลาศึกษาก่อนด้วย ก็มีการเปลี่ยนผู้บริหาร เมื่อเปลี่ยนผู้บริหารนโยบายก็เปลี่ยน เขามองว่าหันกลับไม่ทัน เพิ่งทำเริ่มต้นและกำลังไปได้สวย แต่อธิบดี ฯ คนใหม่มิได้สานต่อนโยบายที่อธิบดี ฯ คนก่อนทำไว้ ทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานลำบากและไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้ไม่เกิดการพัฒนา ถ้าสำนักงานศาลยุติธรรมผลักดันเป็นนโยบายให้เต็มรูปแบบเหมือนอย่างการพิจารณาคดีต่อเนื่อง ผมว่าจะเป็นประโยชน์มหาศาล แก่กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย

บทสัมภาษณ์

นายสนธิ ตระกูลพรายงาม

อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

- คำถาม : ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : น่าจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ผู้เสียหายและชุมชนเพราะการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์หรือการประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นการเปิดโอกาสให้ครอบครัวของจำเลยและผู้เสียหายได้มีโอกาสเจรจากันเพื่อลดความขัดแย้งและหาทางเยียวยาให้กับผู้เสียหายและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจำเลย ทั้งให้ผู้เสียหายได้แสดงออกถึงความรู้สึกหรือความเสียหาย ความทุกข์ทรมานที่ได้รับจากการกระทำของจำเลย และการประชุมจะทำให้ผู้ร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายและจำเลย ทำให้จำเลยได้แสดงความรู้สึกเห็นใจผู้เสียหาย สำนึกในการกระทำของตน และเข้ามามีส่วนร่วมในการชดเชยเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายในรูปแบบที่เหมาะสม ทำให้ผู้เสียหาย จำเลยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเสนอแผนแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อการเยียวยาผู้เสียหายและแก้ไขปรับเปลี่ยนจำเลย และให้ผู้เสียหาย จำเลย สามารถกลับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ดังเดิม
- คำถาม : ท่านคิดว่าการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์จะส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : จะส่งผลในทางที่ดีที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์ เพราะชุมชนเป็นสถานที่ที่มีส่วนได้เสียกับการทำความผิด โดยมีการรับสมัครอาสาสมัครเครือข่ายชุมชนพิทักษ์เด็กหรือเยาวชนและครอบครัว และทำให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจากชุมชนด้วย
- คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้จะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเมื่อผู้พิพากษาเห็นชอบตามแผนการเยียวยาเชิงสมานฉันท์ดังกล่าวแล้วก็จะมีการสั่งให้จำเลยปฏิบัติตามแผนการเยียวยาเชิงสมานฉันท์ โดยให้มีการคุมประพฤติจำเลยก่อนมีคำพิพากษา โดยให้ถือแผนการเยียวยาเชิงสมานฉันท์เป็นเงื่อนไขในการคุมประพฤติพร้อมทั้งให้จำเลยไปรายงาน

ตัวต่อผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นผู้บริหารแผนการเยียวยาเชิงสมานฉันท์ เมื่อจำเลยปฏิบัติตามแผนครบถ้วนแล้ว ผู้พิพากษาอาจมีคำพิพากษาโดยคำนึงถึงระยะเวลาที่จำเลยปฏิบัติตามแผนการเยียวยาแก้ไขก่อนมีคำพิพากษา โดยถ้าเห็นวาระหว่างที่ปฏิบัติตามแผนนั้น จำเลยได้กลับตัวเป็นพลเมืองดีแล้วและจำเลยอายุไม่เกิน 17 ปี อาจมีคำพิพากษาว่าเยาวชนนั้นยังไม่สมควรลงโทษ หรืออาจให้จำเลยพ้นจากการรอกการลงโทษไปหากระยะเวลาที่ปฏิบัติตามแผนมีระยะเวลาใกล้เคียงกับระยะเวลาที่รอกการลงโทษหรือเมื่อได้ข้อมูลจากชุมชน และชุมชนได้มาแสดงความคิดเห็นเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเด็กหรือเยาวชน จะทำให้แก้ไขเด็กได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วจะลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้หรือไม่ เพียงใด

คำตอบ : สามารถลดปริมาณคดีที่เข้ามาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้โดยเยาวชนไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก เพราะเยาวชนที่กระทำผิดได้รับรู้ผลของการกระทำของตนว่าทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน รวมทั้งบิดามารดาญาติพี่น้องของตนต้องเดือดร้อนอย่างไร และมีผู้แนะนำอบรมสั่งสอนจำเลยหรือหาทางช่วยเหลือ

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดจะได้ผลดีกว่าใช้ในคดีที่ผู้ใหญ่กระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ได้ผลดีกว่าคดีผู้ใหญ่ เพราะเด็กหรือเยาวชนจะแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้กลับตนเป็นคนดีได้มากกว่าผู้ใหญ่

คำถาม : ท่านมีนโยบายในการนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลที่ท่านเป็นผู้บริหารอย่างไร

คำตอบ : มีนโยบายที่จะนำการประชุมกลุ่มเยียวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลบางคดีที่ผู้พิพากษาเห็นสมควร

บทสัมภาษณ์

นางอภิรดี โพธิ์พร้อม

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (ฝ่ายวิชาการ)

- คำถาม : ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : ดิฉันคิดว่าการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์เป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนอย่างแน่นอน เพราะว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเป็นกระบวนการยุติธรรมที่เกิดจากแนวคิดที่จะร่วมกันเยียวยาเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกันในการเข้ามาแก้ไขปัญหามีกรณีความผิดเกิดขึ้น โดยที่ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วช่วยกันคิดวิธีการที่จะเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างเหมาะสม ผลของการเยียวยาจะเกิดขึ้นจากความ สำนึกผิดของตัวเอง ก็ทำให้เป็นมาตรการเข้าไปแก้ไขฟื้นฟูเด็กได้ในระดับหนึ่ง เพราะเมื่อเด็กสำนึกผิดแล้ว เด็กจะรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นไม่ดีและจะไม่พยายามทำสิ่งนั้นอีก ทำให้เป็นการแก้ไขเด็กได้อย่างยั่งยืน ส่วนชุมชนก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้รับผิดชอบต่อการกระทำที่เกิดขึ้น เพราะว่าเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว ความเสียหายก็มีได้ตกแก่ผู้เสียหายแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยตกแก่ชุมชนด้วย ชุมชนจึงได้รับการเยียวยาจากการประชุมคราวนี้ด้วย และยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะช่วยเหลือผู้เสียหาย แก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วย
- คำถาม : ท่านคิดว่าการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์จะส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : คิดว่ามีส่วนช่วยให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนประสบผลสำเร็จได้มาก เพราะว่าอย่างที่ได้อธิบายตั้งแต่ในคำตอบข้อแรกว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เมื่อนำฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นตัวเด็กและเยาวชนเอง ผู้สนับสนุนเด็กและเยาวชน ตัวผู้เสียหาย ผู้สนับสนุนผู้เสียหาย และคนที่อาศัยในชุมชนเดียวกันกับเด็กและผู้เสียหายเข้ามาร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการที่เหมาะสมที่สุดแล้ว กระบวนการเหล่านี้ก็จะส่งต่อไปถึงวิธีการที่กำหนดสำหรับตัวเด็กและเยาวชน ชุมชนในฐานะเป็นผู้เกี่ยวข้องรับรู้การประชุมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ตั้งแต่แรกก็จะเป็นหน่วยงานที่รับต่อ ซึ่งชุมชนเป็นผู้รู้ปัญหาของเด็กและเยาวชนและเป็นคนคอยไปดูแลช่วยเหลือเด็กหลังจากที่ได้

ดำเนินการตามข้อตกลงในการประชุมกลุ่มเยาวยาเชิงสมานฉันท์แล้วและกลับไปใช้ชีวิตในชุมชน ชุมชนก็จะเข้ามามีโอกาสช่วยเหลือเด็กให้สามารถไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำได้อีก

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้จะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : การนำการประชุมกลุ่มเยาวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้ย่อมทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างแน่นอน แต่ว่าอาจมีข้อจำกัดในการนำมาใช้ในคดีบางประเภท เพราะว่า ในเรื่องของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเห็นผลสำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น ก็คือ ความรู้สึกเสียหายที่ได้รับจากการทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้เสียหาย ได้รับการเยาวยา โดยความยินยอม ความเห็นพ้องต้องกัน เด็กและเยาวชนก็สำนึกผิดในการกระทำของตนเอง ชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องก็ได้รับรู้ถึงความเจ็บปวดของผู้เสียหาย เป็นเรื่องที่ผู้เสียหายมีโอกาสได้รับการเยาวยาจริง ๆ เพราะฉะนั้นความบาดหมางที่เกิดจากการทำความผิดอาญาก็ถูกลบไปโดยกระบวนการนี้ ทำให้เด็กสำนึกตัวว่าเขาทำผิดไปและสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น จึงอยากกลับตัวเป็นคนดี กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับงานตามเจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนอยู่แล้วที่มุ่งจะแก้ไขเด็ก แต่ว่ากลับทำให้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินอยู่ในขณะนี้ว่าให้ความสำคัญแต่ตัวเด็กและเยาวชน โดยละเลยผู้เสียหายไป กระบวนการนี้จะเป็นตัวที่เติมเต็มให้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะว่าได้ทั้งเรื่องของการแก้ไขที่เด็กและยังได้การเยาวยาผู้เสียหาย จนกระทั่งเขาพอใจและไม่รู้สึกเจ็บช้ำกับการกระทำของเด็กอีก เพราะฉะนั้นการประชุมกลุ่มเยาวยาเชิงสมานฉันท์จึงทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างแน่นอน แต่ก็ใช้ได้สำหรับความผิดบางประเภทเท่านั้น เพราะว่ากระบวนการยุติธรรมที่มีจิตใจ มีอารมณ์ มีความรู้สึก ดังนั้น ถ้าเป็นความผิดอาญาที่รุนแรงจริง ๆ หรือร้ายแรงเกินกว่าที่คนจะยอมรับได้ ก็คงจะนำกระบวนการนี้มาใช้ไม่ได้ น่าจะใช้เฉพาะประเภทคดีที่เป็นความเสียหายที่ตกได้แก่ตัวผู้เสียหายโดยตรงอย่างหนึ่ง หรือว่าเป็นคดีที่ไม่สร้างผลกระทบที่รุนแรงต่อความรู้สึกของตัวผู้เสียหาย และสังคมหรือชุมชนมากเกินไป

- คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วจะลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้หรือไม่ เพียงใด
- คำตอบ : เชื่อกันว่าลดปริมาณคดีได้แน่นอน เพราะกระบวนการนี้จะส่งผลต่อเนื่องให้แก่ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้แล้ว เมื่อเด็กกลับคืนสู่สังคมชุมชน ชุมชนก็เข้ามาทำตัวเป็นพี่เลี้ยงเด็ก เราสามารถสร้างกระบวนการที่ให้ชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับเรา หรือเครือข่ายของชุมชนเองที่เป็นองค์กรที่ชุมชนสร้างขึ้นเองทำหน้าที่คล้าย ๆ เป็นพี่เลี้ยงของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องปรับตัวเมื่อกลับไปใช้ชีวิตในชุมชนอีกครั้งหนึ่ง โดยช่วยกันดูแลเด็กต่อเนื่องมาจากกระบวนการยุติธรรม เพราะฉะนั้นมีลักษณะเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนได้อีกต่อหนึ่ง ดังนั้นปริมาณคดีที่จะมาสู่ศาลก็จะถูกลดจำนวนลง โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กที่ทำผิดแล้วต้องมาทำความผิดอีก ก็เชื่อว่าการแก้ไขโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการป้องกันอย่างยั่งยืนมากกว่าระบบที่มีอยู่เดิม
- คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดจะได้ผลดีกว่าใช้ในคดีที่ผู้ใหญ่กระทำผิดหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : ในส่วนนี้จะดีกว่าหรือไม่ดีกว่าคงต้องนางานวิจัยมาดู แต่มีข้อดีทั้งสองด้าน ในความเห็นแล้วคิดว่านำมาใช้ได้ทั้งเรื่องของเด็กและเยาวชน และคดีผู้ใหญ่ แต่เด็กและเยาวชนอาจจะทำแล้วเห็นผลได้ง่ายกว่า เพราะว่าเด็กสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงจิตใจได้ง่าย เพราะกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการใช้จิตวิญญาณของคนที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขปัญหา การสร้างสำนึกกับเด็กและเยาวชนก็ยืนยันไม่ได้ว่าสร้างได้มากกว่าผู้ใหญ่ จะบอกว่าอะไรดีกว่าอะไรคงไม่กล้าให้ความเห็นชัดเจน แต่ถ้าสำหรับเด็กและเยาวชนค่อนข้างมั่นใจว่าเหมือนกับเป็นไม้อ่อนดัดง่าย หากนำกระบวนการนี้มาใช้จะช่วยให้เขาปรับตัวเป็นคนดีได้ ขณะที่นำไปใช้กับผู้ใหญ่ที่กระทำผิดอาจจะทำยากกว่า
- คำถาม : ท่านมีนโยบายในการนำการประชุมกลุ่มเยาวยาเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลที่ท่านเป็นผู้บริหารอย่างไร
- คำตอบ : ปัจจุบันนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีนโยบายกระบวนการทศน์ใหม่ คือ แนวคิดที่ว่าเมื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมาถึงศาล ศาลเองจะพยายามหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเหล่านั้น แล้วส่งเด็กเหล่านั้นไปแก้ไขพฤติกรรมก่อนที่จะมีคำพิพากษา โดยอาศัยอำนาจตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ฯ มาตรา 95 ซึ่งกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กก็ออกแบบไว้

หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำค่ายเยาวชน เรื่องของการทำ
 ครอบครัวยุคใหม่ ค่ายจริยธรรม การบำเพ็ญประโยชน์ และอาจส่งไปรับการรักษา
 ในกรณีที่เจ็บป่วยทางจิตแล้วกระทำผิดเนื่องจากภาวะเจ็บป่วยทางจิตก็มีการ
 ประสานงานกับคณะแพทย์หรือคณะสหวิชาชีพที่จะทำแผนบำบัดเด็ก มีการส่งไป
 รักษาที่โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติในกรณีที่ติดยาเสพติด ส่งไปที่โรงเรียน
 พาสัยวิทยา โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ รองรับมากมาย หนึ่งในกิจกรรมนั้นก็คือ การนำ
 การประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์เข้ามา ถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งในเรื่องของการ
 การแก้ไขบำบัดพฤติกรรมของเด็กด้วย นโยบายเรื่องของการประชุมกลุ่มเยาวชน
 เชิงสมานฉันท์เป็นส่วนหนึ่งในนโยบายกระบวนการต้นใหม่ โดยที่ให้ความสำคัญกับ
 กลุ่มประเภทคดีตามประเภทคดีที่มีการคัดกรองคดีที่มีความเหมาะสมเพื่อมาทำ
 การประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์ และเชิญให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมประชุมกัน
 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในเรื่องการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์ศาลเยาวชน
 และครอบครัวกลางทำงานไปโดยออกเป็นคล้าย ๆ แนวปฏิบัติ คือสร้างความเข้าใจ
 ตรงกันแล้วทำงานเฉย ๆ จริง ๆ แล้วถ้าจะทำงานให้เกิดประสิทธิภาพจริงจริงน่าจะ
 ต้องมีกฎหมายออกมารองรับการปฏิบัติงานเช่นนี้ เพราะต้องมีระบบการฝึกอบรม
 ของบุคลากร ซึ่งในปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเองก็พยายามดำเนิน
 การในเรื่องนี้ อย่างแรกคือพยายามสร้างแนวปฏิบัติของเราเองเพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจ
 ตรงกันและปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม อย่างที่สองพยายามสร้างหลักสูตรการอบรม
 ผู้ประสานการประชุมซึ่งเป็นคนที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างบรรยากาศการ
 ประชุมให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนสามารถที่จะกล้าเปิดเผยความรู้สึกแสดงความรู้
 สึกออกมาอย่างแท้จริงเพื่อให้ได้ข้อยุติที่ตรงกับใจทุกคน ซึ่งพยายามทำอยู่ แต่ว่า
 ค่อนข้างเป็นเรื่องที่ทำในทางปฏิบัติเสียมากกว่า ความจริงแล้วเราควรมีกฎหมาย
 ออกมารองรับตรงนี้ มีการปรับปรุงพ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ฯ อยู่ ใน
 ชั้นของการยกกว้างก็มีการนำเสนอเนื้อหาหรือมาตรการพิเศษสำหรับในเรื่องการ
 ประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์ไปใส่ไว้ในบทบัญญัติ คือกำหนดเป็นบทบัญญัติ
 ในเรื่องของการมาตรการพิเศษเพื่อเยาวชนและบำบัดฟื้นฟูมีทั้งก่อนฟ้อง และในชั้นที่
 เมื่อมีการฟ้องคดีมาสู่ชั้นพิจารณาแล้ว มีสองขั้นตอน

บทสัมภาษณ์

นายสอนชัย สิริวิทยกุล

ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง

อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนนทบุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว

- คำถาม : ท่านคิดว่าการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : เนื่องจากการประชุมลักษณะนี้จะเป็นการเข้าไปค้นหาปัญหาที่ต้นตอ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของตัวเด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลย หรือครอบครัว กล่าวคือ บิดามารดา ซึ่งอาจมีปัญหาในด้านใดด้านหนึ่ง อันเป็นที่มาของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปของจำเลย ทำให้หลงผิด ดังนั้น จึงเป็นการพยายามแก้ไขปัญหาคือต้นเหตุให้ได้มากที่สุด นอกจากนั้น ลักษณะการแก้ไขปัญหายังเป็นไปในลักษณะที่มีการวางแผน สร้างแผนการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของแต่ละคน และแต่ละครอบครัวให้ได้มากที่สุด (Tailor Made) ส่วนผู้เสียหายเองก็จะได้รับการดูแลเอาใจใส่มากขึ้นกว่าระบบกระบวนการยุติธรรมตามปกติ ทั้งนี้ ลักษณะการเยียวยาผู้เสียหายก็สามารถมีได้หลากหลายรูปแบบ เพราะฉะนั้น จึงเป็นประโยชน์ ตอบสนองความต้องการได้รับการเยียวยามากที่สุดด้วย ในส่วนของชุมชนนั้นก็จะได้ประโยชน์ในแง่ที่ว่า หากจำเลยกับผู้เสียหายอยู่ในชุมชนเดียวกัน การเป็นศัตรูอาฆาตมาดร้ายต่อกันก็จะยุติลง ฝ่ายผู้เสียหายก็ไม่ต้องกังวลหรือระแวงว่าจำเลยหรือครอบครัวของจำเลยจะคิดร้ายอีก ส่วนจำเลยก็ไม่ต้องหวาดระแวงว่าจะถูกแก้แค้น สำหรับชุมชนในภาพรวมก็จะเกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองอย่างมีแบบแผน และเกิดการเรียนรู้ในการเฝ้าระวังการป้องกันปัญหายิ่งกว่าการตามแก้
- คำถาม : ท่านคิดว่าการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์จะส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร
- คำตอบ : ส่งผลแน่นอน เพราะปกติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นก็มักเกิดในชุมชน เพราะฉะนั้น การประชุมลักษณะนี้จึงเท่ากับให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมักถูกมองว่า ไม่คำนึงถึงความรู้สึก ความเสียหายของผู้เสียหาย และของชุมชน เป็นการดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งแปลกแยกจากชุมชนที่เกิดปัญหา นอกจากนี้ ชุมชนย่อมรู้และเข้าใจในสภาพปัญหาของตน

การเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหของชุมชนโดยสมาชิกในชุมชนเอง จึงย่อมส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความหลากหลายในเชิงแนวความคิดเพื่อหาทางออกต่อปัญหาของเด็กและเยาวชนรวมทั้งครอบครัว และให้ผลที่ตอบสนองต่อความต้องการในระดับปัจเจกชน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้จะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : มากกว่าเดิมแน่นอน เพราะจะเป็นการร่วมกันสร้างสรรค์แนวทางแก้ไขปัญหในแต่ละคดีด้วยตัวเจ้าของปัญหาเอง หรือผู้ที่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด ไม่ว่าเด็กและเยาวชนหรือครอบครัว และแม้แต่ผู้เสียหายเอง จึงเท่ากับว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำของจำเลย และลดปัญหาในครอบครัวด้วย

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้แล้วจะลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้หรือไม่ เพียงใด

คำตอบ : สามารถลดปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำได้ และผลพลอยได้ของการประชุมเช่นนี้ คือ หากทำได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาลผู้ใหญ่ เพราะเด็กและเยาวชนที่ได้รับการแก้ไขแล้วย่อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีความเสี่ยงในการกระทำความผิด

คำถาม : ท่านคิดว่าการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดจะได้ผลดีกว่าใช้ในคดีที่ผู้ใหญ่กระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : หากมองในแง่ความซับซ้อนของสภาพจิตใจ และความซับซ้อนของปัญหาในตัวจำเลย และโดยไม่มุ่งแต่เรื่องการเยียวยาผู้เสียหายด้วยตัวเงิน ข้าพเจ้าเห็นว่า การประชุมนี้น่าจะได้ผลดีกว่าหากใช้ในคดีเด็กและเยาวชน

คำถาม : ท่านมีนโยบายในการนำการประชุมกลุ่มเยาวชนเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลในสมัยที่ท่านเป็นผู้บริหารอย่างไร

คำตอบ : ในระหว่างที่ข้าพเจ้าเป็นผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัวอยู่นั้น ข้าพเจ้าพยายามนำมาใช้กับคดีอาญาทุกประเภท แต่เน้นเฉพาะในคดีที่จำเลยรับสารภาพ และโดยอาศัยช่องทางกฎหมายตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 95

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน หรือผู้อำนวยการประชุมต้องมีบทบาทสำคัญ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ตลอดจนปรัชญาแนวคิดพื้นฐานของเรื่องนี้อย่างแจ่มชัด
2. การเลือกตัวบุคคลที่จะเชิญมาร่วมการประชุมก็มีความสำคัญ เพราะจะเป็นองค์ประกอบชี้วัดประสิทธิภาพของการประชุม และผลสำเร็จที่ได้จากการประชุมออกมาเป็นแผนการเยียวยาแก้ไข
3. การติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนการเยียวยาแก้ไขต้องทำควบคู่ไปด้วย
4. ควรต้องมีการเก็บข้อมูลสถิติจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อไว้ใช้ในการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทำงานต่อไป